

Obsah korpusu

IB047

Četnosti a kolokace

Pavel Rychlý

pary@fi.muni.cz

7. dubna 2025

Jak zjistíme, co je v korpusu?

- přečteme ho – nepraktické
- struktura korpusu: atributy, struktury, metainformace
- seznam typických (častých) slov
 - pro každý atribut (slovo, lemma, značka)
 - pro atributy struktur (autor, datum, ...)
- základní informaci dávají i velikosti seznamů

Pavel Rychlý IB047

Type-token ratio

- type-token ratio (TTR) = počet různých slov / počet tokenů
- míra lingvistické diverzity
- je potřeba normalizovat úseky pevné délky (milion slov), průměr z úseků

	tokenů	slov	token/type	type-token ratio
Susanne	150 000	16 000	9,1	0,107
BNC	112 000 000	774 000	145	0,00691
EnTenTen	13 000 000 000	28 000 000	465	0,0021

Pavel Rychlý IB047

Seznamy slov

- seznamy nejčastějších prvků (slov) dávají dobrou charakteristiku obsahu
- `sort | uniq -c | sort -rn`
- některá slova dávají informaci o jazyce, jiná o typu jazyka, jiná o obsahu

Kniha 1	Kniha 2
the, and, of, to, you, his, in, said, that, I, will, him, your, he, a, my, was, with, s, for, me, He, is, , , , it, them, be, The, all, , have, from, , on, her, , , , are, their, were, they, which, , t, up, , had, there	the, I, to, a, of, is, that, , you, he, and, said, was, , in, it, not, me, my, have, And, are, one, for, But, his, be, The, It, at, all, with, on, will, as, very, had, this, him, He, from, they, , so, them, no, You, do, would, t, up, , had, there

Pavel Rychlý IB047

Obsah korpusu

Poznáte o jaký korpus jde?

	řádků	slov	bajtů
Kniha 1	3.715	37.703	223.415
Kniha 2	1.601	16.859	91.031

Pavel Rychlý IB047

Seznamy slov

- seznamy nejčastějších prvků (slov) dávají dobrou charakteristiku obsahu
- `sort | uniq -c | sort -rn`
- některá slova dávají informaci o jazyce, jiná o typu jazyka, jiná o obsahu

Kniha 1	Kniha 2
the, and, of, to, you, his, in, said, that, I, will, him, your, he, a, my, was, with, s, for, me, He, is, father , , , it, them, be, The, all, land , have, from, , on, her, , , , are, son , , are, their, were, they, which, sons , t, up, , had, there	the, I, to, a, of, is, that, little , you, he, and, said, was, , in, it, not, me, my, have, And, are, one, for, But, his, be, The, It, at, all, with, on, will, as, very, had, this, him, He, from, they, planet , so, them, no, You, do, would, t, up, , had, there

Pavel Rychlý IB047

Seznamy slov

- seznamy nejčastějších prvků (slov) dávají dobrou charakteristiku obsahu
- `sort | uniq -c | sort -rn`
- některá slova dávají informaci o jazyce, jiná o typu jazyka, jiná o obsahu

Kniha 1	Kniha 2
the, and, of, to, you, his, in, said, that, I, will, him, your, he, a, my, was, with, s, for, me, He, is, father, God , it, them, be, The, all, land , have, from, Jacob , on, her, Yahweh, son, Joseph , are, their, were, they, which, sons , t, up, Abraham , had, there	the, I, to, a, of, is, that, little , you, he, and, said, was, prince , in, it, not, me, my, have, And, are, one, for, But, his, be, The, It, at, all, with, on, will, as, very, had, this, him, He, from, they, planet , so, them, no, You, do, would, like

Pavel Rychlý IB047

Zipfův zákon

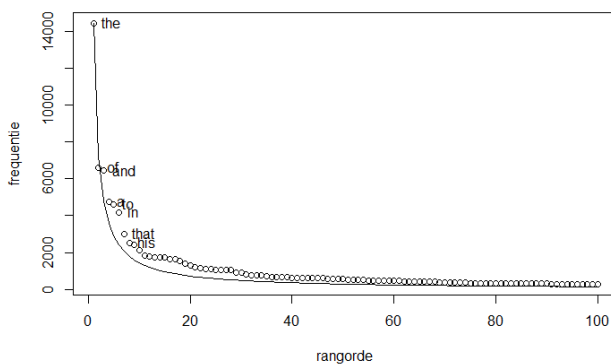
Jaké je rozložení slov v korpusu?

- proč jsou nejčastější slova dobrou charakteristikou?
- nejčastější pokrývají velkou část textu
- $f * r = C$
součin četnosti a pořadí v seznamu slov (dle četnosti) je zhruba konstantní
- slova, slovní spojení
- vlastní jména, velikosti měst

Pavel Rychlý IB047

Zipfův zákon

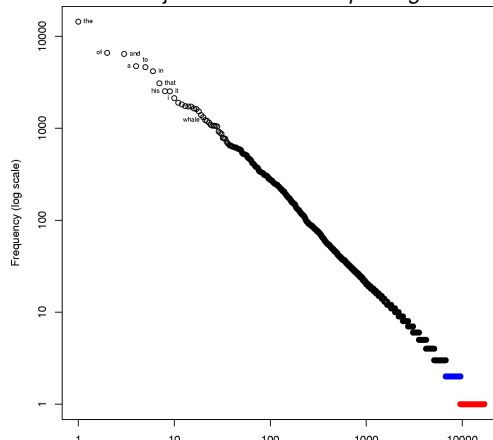
- graf: pořadí – četnost
- $f * r = C$

Pavel Rychlý IB047

Zipfův zákon

Velká část slov je s četností 1 = *hapax legomena*

Pavel Rychlý IB047

Redukovaná četnost

- pravděpodobnost výskytu slova vs. četnost slova v korpusu
- některá slova jsou pouze v jenom dokumentu, ale mnohokrát
- redukované četnosti normalizují výskyty
- $RF \leq F$
- $RF \geq 1$
- dokumentová četnost (range)
= počet dokumentů obsahujících dané slovo

Pavel Rychlý IB047

ARF: average reduced frequency

- četnost slova f
- korpus rozdělíme na f částí
- počítáme počet částí, které dané slovo obsahují
 $\min = 1, \max = f$
- rozdělení posuneme o jeden token, znovu spočteme počet částí
- ARF = průměr počtu pokrytých částí ze všech posunutí

Pavel Rychlý IB047

ALDF: Average Logarithmic Distance Frequency

- četnost slova f , velikost korpusu N
- d_i počet tokenů mezi jednotlivými výskyty slova
- $ALD = \frac{1}{N} * \sum_{i=1}^f d_i \log_2 d_i$
- $ALDF = 2^{ALD}$
- rovnoměrné rozložení: $ALDF = f$
- výpočet lze distribuovat, snadné skládání částí

Pavel Rychlý IB047

Kolokace

Jaká slova se vyskytují v kontextech daného výrazu?

- záchodové XXX
- tratoliště XXX
- očitý XXX
- polehčující XXX

Jak můžeme kolokace najít?

- četnosti
- relativní četnosti
- skóre – asociační míry
- filtrování

Pavel Rychlý IB047

Asociační míry

- T-score: $T = \frac{O_{11} - E_{11}}{\sqrt{O_{11}}} = \frac{f_{xy} - \frac{f_x f_y}{N}}{\sqrt{f_{xy}}}$
- MI-score: $MI = \log_2 \frac{O_{11}}{E_{11}} = \log_2 \frac{f_{xy} N}{f_x f_y}$
- Log-likelihood:

$$LL = -\log_2 \frac{L(O_{11}, C_1, r) L(O_{12}, C_2, r)}{L(O_{11}, C_1, r_1) L(O_{12}, C_2, r_2)}$$

$$L(k, n, r) = r^k (1-r)^{n-k}$$

$$r = \frac{R_1}{N}; r_1 = \frac{O_{11}}{C_1}; r_2 = \frac{O_{12}}{C_2}$$

Pavel Rychlý IB047

Kolokace

Jaká slova se vyskytují v kontextech daného výrazu?

- záchodové XXX
- tratoliště XXX
- očitý XXX
- polehčující XXX

Pavel Rychlý IB047

Asociační míry

Počítáme na základě kontingenční tabulky.

	$V = v$	$V \neq v$	
$U = u$	$E_{11} = \frac{R_1 C_1}{N}$	$E_{12} = \frac{R_1 C_2}{N}$	O_{11} O_{12} $= R_1$
$U \neq u$	$E_{21} = \frac{R_2 C_1}{N}$	$E_{22} = \frac{R_2 C_2}{N}$	O_{21} O_{22} $= R_2$
	$= C_1$	$= C_2$	$= N$

expected frequencies

observed frequencies

O_{ij} – pozorované hodnoty (observed) E_{ij} – očekávané hodnoty (expected)

Pavel Rychlý IB047

Asociační míry

- Minimum sensitivity: $MS = \min\left\{\frac{O_{11}}{C_1}, \frac{O_{11}}{R_1}\right\} = \min\left\{\frac{f_{xy}}{f_x}, \frac{f_{xy}}{f_y}\right\}$
– minimum z relativních četností
- Dice: $D = \frac{2O_{11}}{R_1 + C_1} = \frac{2f_{xy}}{f_x + f_y}$
- logDice: $ID = 14 + \log_2 D = 15 + \log_2 f_{xy} - \log_2 (f_x + f_y)$

Pavel Rychlý IB047

Filtrování

- vybíráme jen ty kolokace, které splňují podmínku na značkách
- ADJ NN
- NN NN
- word sketches – jednostránkový souhrn chování slov

Pavel Rychlý IB047

Kolokace slova Prince

modifiers of "prince"	verbs with "prince" as object	verbs with "prince" as subject
little the little prince	say said the little prince	say the little prince said to himself
fair fair , little prince	ask asked the little prince	come saw the little prince coming
Oh Oh , little prince	demand demanded the little prince	go And the little prince went away
dear dear little prince	see when he saw the little prince coming	add the little prince added
prince prince , dear little prince	inquire inquired the little prince	ask the little prince asked
great great prince	repeat repeated the little prince , who	flush The little prince flushed

Pavel Rychlý IB047

Word Sketches

Jak se vytváří

- Velký vyvážený korpus
- Vyhledáme závislé prvky (subjects, objects, heads, modifiers etc)
- Gramatické relace definované formou dotazů v CQL
- Seznam kolokací pro každou gramatickou relaci
- Statistika pro třídění každého seznamu

Pavel Rychlý IB047

Klíčová slova

- porovnání relativních četností oproti referenčním datům

- Simple Math:

$$s = \frac{f_1 + N}{f_{ref} + N}$$

Pavel Rychlý IB047

Klíčová slova

- porovnání relativních četností oproti referenčním datům

- Simple Math:

$$s = \frac{f_1 + N}{f_{ref} + N}$$

Co je v korpusu/textu?

Klíčová slova dávají typická (častá) slova, ale ne obyčejná.

Pavel Rychlý IB047